

Bölgesel Kalkınmada Yükseköğretim Kurumlarının Rolü ve Bucak Örneği The Role of University Institutions in Regional Development and Bucak Sample

Hüseyin DALĞAR^{*}, Hakan TUNÇ^{**}, Murat KAYA^{***}

Özet

Yükseköğretim kurumlarının herkesçe bilinen çeşitli fonksiyonlarının yanında buldukları bölgenin kalkınmasında da önemli bir rol oynamaktadırlar. Özellikle sanayileşmemiş ve tarıma dayalı ekonomiye sahip bölgelerde bu kurumların önemi birkaç kat daha artmaktadır.

Araştırma sahasını oluşturan Burdur ilinin Bucak ilçesi, yaklaşık 36.000 nüfusa sahip olup ilçede ikisi meslek yüksekokulu biri yüksekokul olmak üzere üç adet yükseköğretim kurumu mevcuttur. Bu okullarda 3920 öğrenci öğrenim görmektedir.

Bu çalışmada söz konusu yükseköğretim kurumlarının bölge ekonomisine katkısı bağlamında istihdam katkısı ve ekonomik katkı olmak üzere iki tür katkıdan söz edilmiştir. Ayrıca söz konusu ekonomik katkı için bir çarpan katsayısı hesaplanmıştır. Çalışmanın sonucunda 2008-2009 öğrenim yılında Bucak ilçesinde bulunan yükseköğretim kurumlarının ilçe ekonomisine; yaklaşık olarak istihdam boyutunda 372 kişi, ekonomik boyutta ise 45 milyon TL'lik bir katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bucak, Bölgesel Kalkınma, Çarpan, Yükseköğretim Kurumları

Abstract

Besides widely-known various functions of Higher Education institutions have a significant role in regional developments of their regions. The role of these institutions, especially those which are in non-industrialized and agriculture based economies, duplicates

Our research scope, Bucak is a province of Burdur has approximately 36000 inhabitants and two vocational schools and one faculty. 3920 students are studying in these institutions.

^{*} Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, hdalgar@mehmetakif.edu.tr

^{**} Öğrt. Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, hakantunc@mehmetakif.edu.tr

^{***} Öğrt. Gör., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, mkaya@mehmetakif.edu.tr

In this study, as employment contribution and economic contribution in the context of Higher Education institution's' contribution to the region's economy, two types of contribution has been stated. Furthermore, a multiplier parameter is calculated for this contribution. As the result of this research, it is indicated that Higher Education Institutions made a contribution of 372 people in the scope of employment and 45 million TL in the scope of economy to the district's economy.

Keywords: Bucak, Regional Development, Multiplier, University Corporation

Giriş

Ülkelerin gerek sosyo-kültürel gerekse ekonomik gelişmelerini etkileyen çok sayıda değişkenden birisi de eğitim-öğretim kurumlarıdır. Eğitim-öğretim kurumlarının bu değişkenler içerisindeki yeri nitelikleri açısından farklılık arz etmektedir. Bu bağlamda eğitim-öğretim kurumları, ülke ekonomilerini yalnızca ekonomik anlamda geliştiren kuruluşlar olarak değil aynı zamanda ekonomik gelişmenin sürdürülebilir olmasını sağlayan ve bunu sosyo-kültürel gelişmeyle destekleyerek entelektüel birikimin oluşmasını sağlayan fonksiyona da sahiptirler. Eğitim-Öğretim kurumlarının üstlenmiş oldukları bu fonksiyonun gerçekleştirilmesinde de üniversitelerin payı oldukça yüksektir. Üniversiteler öncelikle kuruldukları bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmelerine katkı sağlamakta ve bu katkılar süreci içerisinde ülke çapına genellenmektedir.

Üniversitelerin bölgesel kalkınmaya olan etkileri çok farklı açılardan ortaya çıkmakta ve önem taşımaktadır. Bu katkılar arasında yer alan ekonomik katkı, gerek üniversitelerde çalışan personelin gerekse öğrencilerin sosyal yaşantılarını devam ettirebilmeleri açısından yapmış oldukları harcamalar ile söz konusu kurumların bütçe harcamaları olarak değerlendirilebilir. Sosyo kültürel katkılar ise bölgenin refah düzeyinin artırılmasına yönelik hususları içermektedir. Bu bağlamda ekonomik ve sosyo kültürel katkılar birbirini destekleyen unsurlar olarak değerlendirilmelidir. Bölgenin sosyo-kültürel gelişimi, gelir sahiplerinin bu alanlarda yapacakları harcamaları arttırarak, bölgesel kalkınmanın ekonomik yönünü geliştirecektir.

Bu çalışmada yükseköğretim kurumlarının bölgesel kalkınmaya olan etkileri; ekonomik katkılar açısından ele alınmaktadır. Çalışmanın amacı, yükseköğretim kurumlarının buldukları bölgenin kalkınmasındaki etkilerini, merkez yerleşkesi Burdur'da olan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi öğrencilerinin yaklaşık %30'unun öğrenim gördüğü Bucak ilçesindeki yüksekokullar ölçeğinde araştırmaktır. Araştırma konusu olarak seçilen Bucak ilçesinde 2009 yılı itibari ile önlisans düzeyinde eğitim veren Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu ve Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ile lisans düzeyinde eğitim veren Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu olmak üzere toplam 3 adet yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

Literatür Araştırması

İktisat literatürüne bakıldığı zaman üniversitelerin bölgesel kalkınma üzerine olan etkilerinin incelendiği çeşitli araştırmalar yer almaktadır. Bu çalışmalar da üniversitelerin; sosyal ve kültürel açıdan oldukça geniş çerçevede katkıda bulunduğu ve üniversitelerin faaliyetlerinin, günlük yaşamın her yönüne girdiğinden bahsedilmektedir (Charles, 2003, s. 9). Üniversiteler hem harcama hem de istihdama ciddi katkılar sağlamaktadır (Bleaney, 1992, s. 305). Öğrenciler tüketici, işçi, vergi ödeyen gibi özel fonksiyonu yerine getiren kimselerdir (Rawlins, 1992, s. 121). Ayrıca üniversitelerin, toplumun refah düzeyini ve yaşam kalitesini de artırdığı yapılan çalışmalarda vurgulanmıştır (Greenspan ve Rosan, 2006, s. 1). Yeni yatırım nedeni ile yöreye giren para, bölge içinde el değiştirerek gelir, istihdam, yatırım artışı şeklinde çoğalan bir ekonomik etki oluşturur (Caffrey ve Isaacs, 1971, s. 5). 2002 yılında Rosan, ulusal bilim kurumunun (National Science Institution) hesaplamalarına göre, US ekonomik gelişmesinin yarısından fazlası II. Dünya savaşından günümüze üniversiteler tarafından geliştirilen teknolojik avantajlara bağlı olduğunu ifade etmiştir (Rosan, 2002).

Atik (1999), Erciyes Üniversitesi'nin bölge ekonomisine olan katkısını araştırdığı çalışmasında, üniversitelerin sağlamış olduğu katkıları dolaylı, dolaysız ve uyarılmış olmak üzere üç farklı grupta değerlendirmiş ve Erciyes Üniversitesi'nin üç farklı yerleşkesinde toplam 7.675 kişiyi istihdam ettiği ve ekonomiye 13.706.000 TL katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir çalışma Erkekoğlu tarafından 2000 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmada üniversitelerin ekonomiye olan katkıları statik ve dinamik olarak iki grupta değerlendirilmiş ve çalışma sonucunda 1998 yılı itibarı ile Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin bölgede toplam 5965 kişiyi istihdam ettiği ve ekonomiye 15.411.000 TL kaynak sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Tuğcu, 1998, s. 3).

Ergün, Afyon Kocatepe Üniversitesi Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun bölgeye olan katkılarını sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan araştırdığı çalışmasında, Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun bölge ekonomisine, öğrenci harcamaları olarak 3.291.075 TL ve personel giderleri olarak ise 500.000 TL olmak üzere yaklaşık 3.800.000 TL'lik katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır (Ergün, 2003, s.74).

Tuğcu, Erciyes Üniversitesi Nevşehir yerleşkesindeki fakülte ve yüksekokulların bölge ekonomisine olan katkılarını dolaylı, dolaysız ve uyarılmış katkılar olarak sınıflandırmış ve akademik kurumların bölgeye 4.533.000 TL gelir katkısı ve 278 kişi istihdam katkısı sağladığı sonucuna ulaşmıştır (Tuğcu, 2003, s. 1).

Dulupçu ve Çarıkçı (2007), Isparta'da Süleyman Demirel Üniversitesi'nde eğitim gören 1.000 öğrenciye yapmış oldukları anket çalışmasında, bir öğrencinin aylık ortalama harcamasının yaklaşık 493 TL olduğunu belirlemişlerdir. Çalışmada ayrıca il merkezinde eğitim gören 19.719 öğrencinin Isparta ekonomisine yaklaşık olarak aylık 9,7 milyon TL, yıllık ise 78 milyon TL katkı sağladığı hesaplanmıştır.

Kaşlı ve Serel, 2006-2007 eğitim öğretim yılını kapsayan çalışmalarında, Balıkesir Üniversitesi Gönen Meslek Yüksekokulu'nda eğitimlerine devam eden öğrencilerin harcamalarının analizini yapmışlar ve öğrencilerin aylık 518,86TL harcama yaptıklarını belirlemişlerdir. Araştırmaya katılan 554 öğrencinin yıllık harcama tutarı toplamı ise 2.300.000 TL olarak tespit edilmiştir (2008, s. 99).

Yükseköğretim Kurumlarının Bölgesel Kalkınma Üzerindeki Etkileri

Kalkınma çabaları, bir toplumun gerek sosyo-kültürel gerekse ekonomik anlamda geliştirilmesi amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Kalkınma olgusu, farklı değişkenleri içermekle birlikte bu değişkenler içinde ekonomik değişkenler önemli bir yer almaktadır. Bu bağlamda kalkınmanın temelini oluşturan ekonomik kalkınma, gerek iktisadi gerekse sosyal yapıdaki gelişme ve ilerlemeleri ifade etmektedir (Devecioğlu ve Sarıkaya, 2005, s. 3).

Ülkelerin coğrafi, ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda farklı bölgesel özelliklere sahip olması bölgesel kalkınma kavramını gündeme getirmiştir. Bölgesel kalkınma en yalın hali ile kalkınmanın, bölgesel düzeyde değerlendirilmesi olarak tanımlanabilir (Ergün, 2003, s. 3). Bir ülkenin tüm bölgelerinin aynı düzeyde kalkınma olanağına sahip olması coğrafi ve ekonomik değişkenlerdeki farklılıklar nedeniyle oldukça zordur. Bu zorluk bölgesel kalkınma kavramının önemini arttırmaktadır.

Bölgesel kalkınmayı destekleyen en önemli unsurlardan birisi o bölgede bulunan yükseköğretim kurumları yani üniversiteler ve bağlı birimleridir. Üniversitelerin kurulmuş oldukları bölgenin gerek sosyo-kültürel gerekse ekonomik gelişiminde çok önemli rol oynadıkları herkesçe bilinmektedir. Ayrıca üniversitelerin sağladığı bu katkıların uzun süreli olması nedeniyle sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleştirilmesine de fırsat sağlamaktadır (Albeni, 2000, s. 152). Az gelişmiş bölgelerde kurulan yükseköğretim kurumları bölgeye sağladığı ekonomik katkı ile gelir dağılımını düzenleyici bir etkiye de sahiptir (Albeni, 2001, s. 140).

Üniversitelerin bölgesel kalkınmaya olan etkilerinin zaman içerisinde yaşanan teknolojik ve iktisadi değişimlere bağlı olarak farklılık gösterdiği söylenebilir. Üniversitelerde istihdam edilen personel ve öğrencilerin yapmış oldukları harcamalardan oluşan katkı, günümüzde üniversitelerin bölgedeki işletmelere yaptıkları teknik yardımlar, patent ve yeni buluşlar gibi diğer katkılarla da desteklenmektedir. Bu tür katkıların bölge ekonomisine olan etkileri uzun dönemde ortaya çıkmaktadır (Özyaba, 1999, s. 2).

Üniversiteler son yıllarda bölgesel kalkınmanın önemli bir dinamiği olarak değerlendirilmekte olup, buldukları bölgeye olan ekonomik ve sosyo-kültürel katkılarını özetle birkaç maddede toplamak mümkündür (Gültekin ve diğ., 2008, s. 266).

- Bölgesel gelir ve istihdam gibi ekonomik değişkenlerde iyileşme sağlanması,
- Sağlık, iletişim, taşımacılık ve refah seviyesinin artması gibi sosyo-kültürel değişkenlerde iyileşme sağlanması,

- Eğitime katılma oranında artış ve göçlerin azalması gibi demografik ve eğitsel değişkenlerde iyileşme sağlanması.

Yukarıda ifade edilen katkıların temelinde üniversitelerin üstlenmiş oldukları fonksiyonlar yer almaktadır. Bu bağlamda üniversitelerin temel fonksiyonları (Çetin, 2007, s. 219);

- Bölgesel bilgi ekonomisinin ve toplumun destekleyicisi olması,
- Ekonomik istikrar, sosyal yaşam ve kültürel kaynakların önemli bir dinamiği olması,
- Bölgenin uluslar arası işbirliği faaliyetlerine katkı sağlaması,
- Yeniliğin ve girişimciliğin temel kaynağı olmasıdır.

Üniversitelerin üstlenmiş oldukları bu fonksiyonların gerçekleştirilmesi, öncelikle bölgesel kalkınmanın gerçekleştirilmesini sağlayacak ve buradan hareketle ülkelerin ekonomik ve sosyo- kültürel gelişimlerini olumlu yönde etkileyecektir.

Üniversitelerin bölgesel kalkınmaya olan etkilerini saptamaya yönelik akademik çalışmalarda alternatif hesaplama yöntemleri kullanılmaktadır. Bu yöntemler (Özyaba, 1999, s. 3);

- Ekonometrik Modeller
- Ekonomik Temel Modeli
- Girdi-Çıktı Modeli
- Maliyet-Yarar Analizi
- Çoğaltan Modelidir.

Yukarıdaki yöntemler içerisinde en çok kullanılan çoğaltan modelidir. Bölgesel ekonomik çarpanlar, bir bölge ekonomisinde potansiyel etkilerin tanımlanmasında standart bir yol olarak kullanılmaktadır (Albeni, 2001, s. 141). Birçok çalışmada çoğaltan değerinin farklı olması bölgenin özellikleri ile ilgilidir. Bölgenin ülke içerisindeki gelişmişlik durumu, bölgede yaşayan insanların gelir düzeyleri bu etkinin derecesini belirlemede en önemli faktördür (Albeni, 2000, s. 153). Çalışmamızda Keynesyen Çoğaltan Modeli kullanılmış olup, araştırma sonuçları üçüncü bölümde irdelenmektedir.

Bucak İlçesindeki Yükseköğretim Kurumlarının İlçe Ekonomisindeki Rolü

Bu bölümde, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı bulunan Bucak ilçesindeki yükseköğretim kurumlarının Bucak ekonomisine olan katkıları incelenecektir. İlçede önlisans düzeyinde eğitim veren Bucak Hikmet Tolunay Meslek Yüksekokulu ve Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu ile lisans düzeyinde eğitim veren Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu olmak üzere 3 adet yükseköğretim kurumu bulunmaktadır.

Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın kapsamı, Bucak ilçesindeki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören 3920 öğrenci ve Bucak ilçesinde ikamet eden 8.500 gelir sahibinden oluşmaktadır. Araştırma yöntemi olarak anketleme kullanılmış olup, ilçede bulunan 3920 öğrenciyi temsilen 1.000 öğrenciyi ve 8.500 gelir sahibini

temsilen 950 gelir sahibine anket yapılmıştır. Öğrencilere uygulanan anket formunda öğrencilerinin aylık harcamaları ve ikamet ettikleri yer, gelir sahiplerine uygulanan ankette ise aylık gelirleri ve gelirlerinin ne kadarlık kısmını tasarruf ettikleri sorulmuştur. Anket yoluyla elde edilen gelir sahiplerinin gelir miktarları ile harcama miktarları kullanılarak, en küçük kareler yöntemi ile bölgesel bir tüketim fonksiyonu tahmin edilmiştir. Tüketim fonksiyonu yardımı ile elde edilen marjinal tüketim eğilimi kullanılarak çarpan katsayısı hesaplanmıştır. Elde edilen çarpan katsayısı, öğrenci harcamaları ve 3 yüksekokulun bütçe harcamaları toplamı ile çarpılarak, söz konusu yükseköğretim kurumlarının Bucak ekonomisine olan toplam katkısı hesaplanmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Çalışmada yükseköğretim kurumlarının bölgesel kalkınmaya olan etkileri, statik ve uyarılmış katkılar olmak üzere iki şekilde ortaya konulmaktadır.

Statik Katkılar

Statik katkı, herhangi bir çarpan etkisi ile desteklenmemiş katkı demektir. Yükseköğretim kurumlarının bölgesel ekonomiye iki çeşit statik katkısından söz edilebilir. Bunlardan birincisi hiç şüphesiz istihdam katkısıdır. İstihdam kelime anlamıyla işgücünün ekonomik faaliyetler içine alınması ve bu sayede bir gelir transferinin yapılması anlamına gelir. Bucak ilçesindeki yükseköğretim kurumlarının bölgesel istihdama katkısı Tablo 1.'de görülmektedir.

Tablo 1. 2008 - 2009 Öğretim Yılı Personel Sayıları

	Akademik Personel	İdari Personel	Diğer Personel
Bucak Hikmet Tolunay MYO	23	10	10
Bucak Emin Gülmez TBMYO	10	6	8
Bucak Zeliha Tolunay UTİYO	14	3	9
Toplam	47	19	27

(Kaynak: İlgili Yüksekokul Müdürlükleri)

Tablo 1'de görüldüğü üzere ilçedeki 3 yükseköğretim kurumunda toplam çalışan akademik personel sayısı 47, idari personel sayısı 19 ve diğer personel sayısı ise 27 kişidir. Burada diğer personel başlığında kastedilen yükseköğretim kurumlarının temizlik, güvenlik, yemekhane, kantin bölümlerinde istihdam edilen kişilerdir. Dolayısıyla 3 yüksekokulun istihdama doğrudan katkısı toplam 93 kişidir. Ayrıca her ailenin ortalama dört kişiden oluştuğu varsayılırsa varsayarsak istihdama olan reel katkı $4 \times 93 = 372$ kişi olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan tabloda yer almayan ancak bahsedilmesinde yarar bulunan bir başka husus da söz konusu yükseköğretim kurumlarında çalışan sözleşmeli öğretim elemanlarıdır. Yükseköğretim kurumları akademik personel yetersizliğinin söz konusu olduğu durumlarda üniversite içinden veya dışından konusunun uzmanı kişileri öğretim elemanı olarak

görevlendirebilmektedirler. Bu kapsamda ilçedeki yüksekokullarda her yıl yaklaşık 40-50 dolayında akademik personel kurum dışından görevlendirilmektedir. Bu görevlendirmeler yoluyla da bölgesel istihdama önemli bir katkı sağlandığı göz ardı edilmemelidir.

Statik katkılardan ikinci ise ekonomik katkıdır. Ekonomik katkı kapsamında öncelikle ilgili yüksekokul müdürlüklerinden elde edilen bütçe harcamaları ile anket yoluyla elde edilen öğrenci harcamaları toplanmış ve böylece yükseköğretim kurumlarının ilçe ekonomisine olan statik katkısı hesaplanmıştır.

İlçede bulunan üç yükseköğretim kurumunun toplam bütçe harcamaları ile ilgili olarak yüksekokul müdürlüklerinden alınan bilgiler sonucunda bu kurumların her türlü harcamalarının toplamının 2008-2009 öğrenim yılında 2.339.437 TL olduğu tespit edilmiştir. Bu harcamaların büyük kısmı çalışan personelin maaş ve ücretlerinden oluşmakta olup mal ve hizmet alımları, temizlik, bakım-onarım, ısınma ve kırtasiye gibi giderler de bu rakamın içerisinde yer almaktadır.

Ekonomik katkı içerisinde ikinci olarak ele alınan öğrenci harcamalarına ilişkin analizi yapabilmek için ilçede bulunan yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayıları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. 2008-2009 Öğretim Yılı Öğrenci Sayıları

	Öğrenci Sayıları
Bucak Zeliha Tolunay UTİYO.	420
Bucak Emin Gülmez TBMYO.	700
Bucak Hikmet Tolunay MYO.	2.800
Toplam	3.920

(Kaynak: İlgili Yüksekokul Müdürlükleri)

İlçede öğrenim gören toplam 3920 öğrenci arasından 1000 öğrenciye yapılan ankette bir öğrencinin aylık ortalama 468.05 TL harcadığı tespit edilmiştir. Bu rakamdan yola çıkarak öğrencilerin bir eğitim-öğretim döneminde yaklaşık 8 ay öğrenim gördükleri yerde ikamet ettikleri varsayımı altında ilçe ekonomisine katkıları aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır.

$$\begin{aligned} \text{Toplam Öğrenci Harcamaları} &= 468,05 \text{ TL} * 3920 = 1.834.756 \text{ TL} \\ &= 1.834.756 \text{ TL} * 8 \text{ ay} = 14.678.048 \text{ TL} \end{aligned}$$

Sonuç olarak öğrenci harcamaları ile yükseköğretim kurumlarının bütçe harcamalarından oluşan statik katkı toplamda 14.678.048 TL + 2.339.437 TL = 17.017.485 TL olarak ortaya çıkmaktadır.

Uyarılmış Katkılar

Çalışmanın bu bölümünde yukarıda belirtildiği üzere bir çarpan katsayısı hesaplanacaktır. Çarpan sabit harcamalardaki bir birimlik artışın toplam ekonomi üzerinde ne kadarlık etki yarattığını gösteren katsayıdır (Dornbusch ve Ficher, 1998, s. 67). Çarpan katsayısının formülü aşağıda belirtilmiştir.

$$\text{Çarpan Katsayısı} = 1 / (1 - \text{MPC})$$

MPC katsayısı marjinal tüketim eğilimini göstermektedir (Ünsal, 1998, s. 39). Çarpan katsayısı için gerekli olan marjinal tüketim eğilimi değerini bulmak ve 2008-2009 öğretim yılında uyarılmış katkıyı hesaplayabilmek için bölgesel bir tüketim fonksiyonu tahmin edilmesi gerekmektedir. Tüketim fonksiyonu kişilerin gelirleri ile tüketimleri arasındaki ilişkiyi gösteren denklemdir. Bu denklem tek değişkenli olup doğrusaldır (Kutlar, 2005, s. 28).

Denklem modeli aşağıda belirtilmiştir.

$$Y_1 = b_0 + b_1 X + u$$

Y_1 = toplam gelir

b_0 = sabit tüketim harcamaları

b_1 = marjinal tüketim eğilimi

u = hata terimini göstermektedir.

İhtiyaç olan tüketim fonksiyonunu tahmin etmek için gelir sahiplerinin gelirlerini bağımsız değişken, tüketim rakamlarını bağımlı değişken olduğu varsayılarak basit bir doğrusal regresyon modeli oluşturulmuş olup modeli tahmin etmek için SPSS programı kullanılmıştır. Tahmin sonuçları aşağıdaki gibidir.

Tablo 3. Tahmin Sonuçları

	Katsayılar	T	Sig.
(Constant)	251,426	7,704	,000
GELİR	,624	33,761	,000

Tablo 3'de görüldüğü gibi sabit katsayı 251,426 olarak tahmin edilmiş olup bu rakam Bucak ilçesindeki sabit tüketimi göstermektedir. Sabit tüketim, kişilerin gelirleri sıfır olsa dahi yaşamlarını sürdürmek için yaptıkları harcamayı gösterir. Sonuç olarak buradan Bucak'ta fertlerin hiçbir gelire sahip olmasalar bile 251 TL harcama yaptıkları anlaşılmaktadır. Diğer taraftan tüketimin gelire duyarlı kısmı da (marjinal tüketim eğilimi) 0,624 olarak tahmin edilmiştir. Bu rakam bize gelirdeki 100 TL'lik artışın, tüketim harcamalarını 63 TL, tasarrufları ise 27 TL arttırdığını göstermektedir. Tahmin edilen katsayılar sonucu tüketim fonksiyonu şöyle olmaktadır.

$$Y_1 = 251.426 + 0.624X$$

Tahmin edilen bu katsayıların anlamlı olup olmadığını tespit etmek amacıyla t değerlerine bakılmış ve t değerleri ile bu değerlerin significant değerleri Tablo 3.'de gösterilmiştir. Her iki katsayının da

significant değerinin 0,005'in altında çıkmış olması katsayıların anlamlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca model tahminimizin bir bütün olarak anlamlı olup olmadığına bakmak için F ve F Significant değerine bakılmıştır. F Significant değerinin de 0,005'in altında çıkmış olmasıyla modelimizin bir bütün olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu tür çalışmalarda görülen ekonometrik sorunlardan biri otokorelasyon sorunudur. Otokorelasyon hata terimleri arasında ki sürekli ilişkiyi göstermektedir (Sevüktekin, 2007, s. 243).

Tablo 4. F testi Sonuçları

F	Sig.	Durbin-Watson
1139,788	,000	1,937

Bu tarz modellerde otokorelasyon sorununun varlığını test etmek için Durbin Watson katsayısı kullanılmaktadır. Tahmin sonuçlarımızda Durbin Watson katsayısı 1,937 çıkmıştır. Bu katsayı model de bir otokorelasyon sorunu olmadığını göstermektedir. Çünkü Durbin Watson katsayısında 1,5-2,5 değerleri arası sorunsuz bir aralık olarak ifade edilmektedir (Kalaycı,2009).

Bulunan marjinal tüketim eğilimini çarpan denkleminde yerine koyarsak;

$$\text{Çarpan Katsayısı} = 1 / (1 - \text{MPC}) = 1 / (1 - 0.624) = 2.66$$

şeklinde hesaplanacaktır.

Sonuç olarak bulunan statik katkı tutarı ile çarpan katsayısının çarpımı sonucunda; Toplam Ekonomik Katkı= 17.017.485 * 2.66 =45.266.510 TL olarak hesaplanmaktadır.

Sonuç

Üniversitelerin sadece ulusal değil küresel ölçekte de önemli fonksiyonları bulunmaktadır. Hiç şüphesiz üniversitelerin asli fonksiyonları arasında bilimsel araştırma yapmak, sonuçlarını toplumla paylaşmak ve ayrıca iş yaşamının ihtiyaç duyduğu niteliklere sahip insan kaynağını yetiştirmek yer almaktadır. Bu bağlamda tüm dünyada bilim yuvası olarak nitelendirilen üniversiteler her geçen gün yeni bir buluş yada yeniliği hizmete sunarak ve nitelikli insanları yetiştirerek insanlığa hizmet etmektedirler. Ancak unutmamak gerekir ki üniversitelerin bu bahsedilen ve herkesçe de kabul edilen evrensel fonksiyonlarının yanında, gerek faaliyette buldukları bölgenin dinamikleri, gerekse konjonktürel koşullara göre farklı fonksiyonlarının da öne çıktığı bir gerçektir. Özellikle sosyo-ekonomik açıdan henüz gelişmekte olan bölgelerde bulunan üniversitelerin asli fonksiyonlarının yanında bölgesel kalkınmayı desteklemek gibi önemli misyonları da üstlendiği görülmektedir.

Bu kapsamda çalışmada, asli fonksiyonlarının yanında Burdur ilinin bölgesel kalkınmasında da önemli bir misyonu üstlenen Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin Bucak İlçesinde faaliyetini sürdüren yüksekokulları ölçeğinde bölgesel kalkınmadaki rolü araştırılmıştır. Araştırmamızın esas amacı, yükseköğretim kurumlarının bölgesel ekonomik kalkınmadaki rolünü araştırma sahasını oluşturan Bucak ilçesi örneğinde somut olarak ortaya koymaktır.

Bu bağlamda, yaklaşık 36000 nüfusa sahip ilçede bulunan üç yüksekokulda öğrenim gören toplam 3920 öğrenciden 1000, 8500 gelir sahibinden ise 950 kişiyle anket yapmak suretiyle oldukça büyük bir örneklem oluşturulmuştur. Örneklemin büyüklüğü ana kitleyi temsil etmesi ve sonuçların anlamlılığı açısından oldukça önemlidir.

Çalışmada söz konusu yükseköğretim kurumlarının bölge ekonomisine katkısı bağlamında istihdam katkısı ve ekonomik katkı olmak üzere iki tür katkıdan söz edilmiştir. Ayrıca söz konusu ekonomik katkı için bir çarpan katsayısı hesaplanarak bu katkıların ilçe ekonomisi için toplamda ne kadar katma değer yarattığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın sonucunda bir öğrencinin ayda ortalama 468,05 TL harcama yaptığı saptamasından hareketle, ilçede bulunan öğrencilerin toplamda aylık bazda 1.834.756 TL, yıllık bazda ise 14.678.048 TL'lik bir harcama gerçekleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. İlaveten bahsedilen 3 yüksekokulun başta maaş, ücret, bakım onarım ve kırtasiye vb. olmak üzere çeşitli adlar altında gerçekleştirdiği 2.339.437 TL'lik harcamaları da bu tutara ilave ettiğimizde ortaya 2008-2009 öğretim yılı için toplam 17.017.485 TL'lik bir doğrudan girdi çıkmaktadır. Nihayetinde 17 milyon TL'lik bu doğrudan girdinin diğer bireylerin harcamalarında, dolayısıyla ilçedeki birçok sektörde meydana getirdiği çoğaltan etkisi hesaplanmıştır. Keynes'in çoğaltan modeli kullanılarak yapılan hesaplama sonrasında Bucak ilçesindeki yükseköğretim kurumlarının toplam ekonomik katkısının yaklaşık 45 milyon TL olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle Bucak ilçesinde yükseköğretim kurumlarının yılda 45 milyon TL tutarında bir ekonomik katma değer oluşturduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, Bucak ilçesi bölgedeki diğer ilçelere nazaran daha çok sanayileşmiş ve ekonomik olarak gelişmiş bir ilçe olmasına rağmen, ortaya çıkan bu katkının ilçedeki birçok sanayi kuruluşunun oluşturduğu katma değere yakın olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ayrıca araştırmamızın 2008-2009 öğretim yılı için yapılmış olduğunu ve ilçedeki yükseköğretim kurumlarının da hızla gelişmekte ve büyümekte olduğunu göz önünde bulundurulursa, bu katkının önümüzdeki yıllarda daha da artarak devam edeceğini beklemek mümkündür.

Son olarak Burdur ili genelinde bir değerlendirme yapılacak olursa, Bucak ilçesi ölçeğinde ortaya çıkan bu rakamlar göz önünde bulundurulduğunda, 2008-2009 öğretim yılı itibarı ile 15.000 dolayında öğrenciyi bünyesinde barındıran Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinin, Burdur ilinin bölgesel kalkınmasına önemli ölçüde katkı sağladığı ifade edilebilir.

Kaynakça

- Albeni, M. (2000). *Bölgesel kalkınmada yükseköğretim kurumlarının rolü: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Albeni, M. (2001). Yükseköğretim kurumlarının gelişmekte olan bölgeler üzerinde etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 137–165.
- Atik, H. (1999). Üniversitelerin yerel ekonomiye katkıları: Teori ve Erciyes Üniversitesi üzerine bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 15, 99–109.
- Bleaney, M. (1992). What does a university add to its local economy. *Applied Economics*, 24, 305–311.
- Caffrey, J. & Isaacs, H. (1971). *Estimating the impact of a collage or university on the local economy*. American Council on Education Publications.
- Charles, D. L. (2001). Universities and regional development. *European Community under the targeted socio-economic research (TSER)*, Final Report, July.
- Clearly, J. (2002). The entrepreneurial university and the learning economy in a regional context. Retrieved May 12, 2009, from <http://www.aair.org.au/jir/2002Papers/Clearly.pdf>.
- Cook, E.D. (1970). Analizing the student contribution to the economic base of the community. *Annals of Regional Science*, 146–153.
- Çetin, M. (2007). Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 7(1), 217–238.3
- Devecioğlu, S. ve Sarıkaya M. (2005). Sporun bölgesel kalkınmadaki rolü. *Doğu Anadolu Sempozyumu (Bölgesel Kalkınmada Yeni Ufuklar)*, Elazığ.
- Dulupçu, M. ve Çarıkçı, İ. (2007). 2007 yılı öğrenci harcama eğilimleri, tutumları, sorunları ve en iyi tercihleri. <http://www.hurriyet.com.tr>
- Dornbucsh, R. & Fischer, S. (1998), *Macroeconomy*. Newyork: Mc Graw Hill Press Company.
- Ergün, E. (2003). A.K.Ü. Bolvadin Meslek Yüksekokulu'nun Bolvadin'in sosyo-kültürel yapısına ve ekonomisine katkıları. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 5(1), 63–78.
- Greenspan, A. & Rosan, M. (2006). The role of universities today: Critical partners in economic development and global competitiveness. Retrieved June 25,2009, From http://icfconsulting.com/markets/community_development/docfiles/role_universities.pdf
- Gültekin, N., Çelik, A. ve NAS, Z.(2008). Üniversitelerin kuruldukları kente katkıları, Erişim 15 Haziran, 2009, <http://www.e-sosder.com/dergi/24264-269.pdf>
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik uygulamaları*. Ankara: Asil Yayınevi.
- Kaşlı, M. ve Serel, A. (2008). Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15(2) , 99–113.
- Kutlar, A. (2005). *Uygulamalı ekonometri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Özyaba, M. (1999). Kentsel gelişmede üniversitenin rolü (Uludağ Üniversitesi ve Bursa). *Erişim 28 Haziran, 2009*, <http://www.kentli.org/makale/bursa.htm>
- Ravlin L. (1996). Measuring the universty's impact reveals a rainbow of Benefits. *Business Perspective*, 9(3), 121.

- Rosan, R. M. (2002). The key role of universities in our nation's economic growth and urban revitalization. Retrieved July 5, 2009, From http://Experts.Uli.Org/Content/Whoswho/Officers/Rosan/Rosan_C7.Htm
- Sevüktekin, M. (2007). *Ekonometrik zaman serileri analizi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tuğcu, C. (2008). Üniversitelerin yerel ekonomik faaliyet hacmine katkısı: Nevşehir örneği. Erişim 19 Temmuz, 2009, http://www.pglobal.com.tr/prl/resource/nevsehir_uni.pdf
- Ünsal, E. (1998). *Makro iktisat*. Ankara: Kutsan Ofset Matbaacılık.